

מסורת הש"ס

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבב.

עין משפט
נר מצוה

מ א ב מ"י פ"א מהל' שאל אבות הנומל' הלכה ט ופ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ' א [ופ"ג מהלכות טומאת אכלין הלכה יא]:

ענין רש"י

חלדוב"א. דבשת. הריוצ"ן [היריוצ"ן]. קיפד. ליחיד"א [ליחיד"א]. לטאה. למצ"א. שבלול.

שיטה מקובצת

א חדא הויא לך ואמרתה תא חזי: ב בפלגטו תחלה לכוליה כוית ביחד: ג קמ"ל רב הונא דאפי' פלגטו חיה מדנקט העור מבטלן ולא נקט בטלן וכי איתמר דרב הונא בשפלטתו חיה איתמר הס"ד ומה"ד מפני שהעור מבטלן משמע טעמא בעור תליא מלתא ואע"ג דלא בטלינהו איהו הס"ד: ז ומחסידי דבבל הוה כדאמר' נמי התם כל תלחין וימין בדיק: ט ואין זה דוחק כיון דמפרשין מילתיה דר' יהודה הכי:

אי אמרת בשלמא פלגטו סבין לרבי ישמעאל לא בשלח רב הונא דאמר בר' ישמעאל. וא"ת והא"ר ישמעאל בלא כנסו קאמר ור' יהודה צ"ע כנסו כדאמר רב הונא וי"ל דפלוגתיהו דר' ישמעאל ור"ע בפלטתו חיה לכך לא צ"ע ר' ישמעאל כנסו אצל פלטתו סבין אי לא בטל דרבי ישמעאל צריך נמי

כניסה ועוד דרבי ישמעאל נמי (א) כנסו איירי ואין זה דוחק י"ל כמו דמפרש מילתיה דרבי יהודה הכי: רב הונא דאמר במאן. לעיל (ד) קבב. כי קאמר וחד אמר מקצת פלטתו חיה ומקצת פלטתו סבין דצ"ע למימר דפלטתו סבין הוי פלוגתא דר' יהודה ורבנן דלר' יהודה לא בטל י"ל מצי למפרך דלמר כמאן אי אמרת לר' ישמעאל דבטל דפרריך הכא דליכא לאוקומי דר' יהודה דאית ביה כוית יחד אצל לרב הונא ספיר דכפי' דקונט: דאמר במאן. וא"ת ודילמא הא דלמר רב הונא צ"י חלאי זיתים שישן על העור העור מבטלו מיירי בלא כנסו אצל כנסו מודה דלא בטל וי"ל דהא פשיטא ולא אינטריך ליה לרב הונא לאשמעינן דעור מבטלן (ו)עוד דהעור מבטלן משמע מתחלה העור מבטל ומו לא מהני לכו (כנס): עור אדם טהור. דמפרש טעמא צריש דס הכה (מה דף נה). דלא הוי דומיא דעס אדם דעור גזעו מחליף: עורות אביו ואמו שטיחין בו. ואע"ג דמת אסור צהגה וכלל אדם אסור לעשות מעשרו שטיחין בו י"מ לא הוה גורי רבנן משום דהך חששא שיהיה טמא אלא משום אציו ואמו דחמיר טובא וא"ל לומר דנקט אציו ואמו משום דשכימי גביה: אבל רישא טומאה דאורייתא היא. והשחא חשיז עור אין גזעו מחליף משום דמקומו נעשה ללקת על צמר כדלמרינן פרק דס הכה (נ"ט): ואם

בהן כדי עבודה טהורין חוץ מעור אדם אמר עולא דבר תורה עור אדם שעבדו טהור ומה טעם אמרו טמא גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין מאן דמתני לה ארישא כ"ש אסיפא ומאן דמתני אסיפא אבל ארישא טומאה דאורייתא: ועור חזיר [וכו'] במאי קמיפלגי מר סבר האי אשון והאי רכין ומר סבר האי נמי רכין: עור חטרת של גמל הרבה: וכמה גמל הרבה אמר עולא א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה בעי ר' ירמיה הגיע זמנה לטעון ולא טענה מהו בעי אביו לא הגיע זמנה לטעון וטענה מהו יתיב ר"ל וקמיבעיא ליה כמה גמל הרבה א"ל רבי יקבלי יתיב רבי זירא וקמיבעיא ליה כמה גמל הרבה א"ל רבין בר חיננא הכי אמר עולא א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה הוה קתני לה א"ל חדא הויא לך א אמרת י"תא חזי מה בין תקיפי ארעא דישיראל לחסידי דבבל: ועור הראש וכו': וכמה עגל הרך עולא אמר בן שנתו ר' יוחנן אמר כל זמן שיונק איבעיא להו היכי קאמר עולא בן שנתו והוא שיונק ואמר

ואמר עור של חתם האליה. עור הזנב מתחת מקום שאין שער מפני שהוא רך: האנקס. הריוצ"ן: הלגטא. ליחיד"א: חומט. לימנ"א שחלת צרייתו כעדשה לא וצדוק צמק שלה שגול והולך עמה תחלתו כעדשה ממש הוא בשוליו: הלגטא כחולדה. עורה חלוק מצשרה: וזון. שעינדן. כל אלו שאמרו שהן מטמאין כצמר אס עינדן נעשה עור וצטלו מתורת צמר וטהורין: או שחלן דלאן. שטחן לדרוס עליהן כרגלים שהוא קת עינדן: יש לן עורו. ואין מטמאין כצמר: דבר סורה עור האדם טהור. דלאן צמר הוא ולא היו צבלל מת: שטיחין. למטה ולקדמיה לישב עליהן שטוחין עור על גבי מטה במקום חצלים: מאן דמתני לה. לדעולא: ארישא. דאפילו כי לא עינדו נמי לא מטמא אלא מדרבנן כל שכן אסיפא דהא דקמני חוץ מעור האדם דאף על גב דעינדו טמא מדרבנן הוא ומשום דעולא: ומאן דמתני לה. גזירה דעולא אסיפא: אצל ארישא. כשלא עינדו צבירה ליה דטומאתו מן התורה: אשון. קשה: שלא טענה. משוי: טיז לקבלי. שאמרת לי דבר טעם וישר כחך: הוה קתני לה. חזר ושנה פעם שניה כצבור שלא טעמה: חדא הויא לך אמרת. דבר חידוש אחד היה צריך שאין צדידיו הרי אמרתם ולמה תחזור ותשנו פעם שניה להראות חמתך: ר"ל מתקיפי דארעא דישיראל הוה כדלמרינן בפרק קמא דיומא (דף ט): מאן דמשתעי ריש לקיש צהדיה יהצי ליה עיסקא בלא סהדי והכא ח"ל טיז לקבלי ורבי זירא דמצבל סלק להכא כדלמרינן צהשוכר את הפועלים (נ"מ דף ק). רבי זירא אוחיז ארבעין תענית דנשתכח מיניה תלמודא דצבלאי ומחסידי צבלל הוה כדלמרינן צהשוכר את הפועלים (שם) רבי זירא אוחיז דיק נפשיה ושגר תנורא וסליק בגוה חזי מאי אכספיה ליהוה מדרבנן: והוא שיונק. אצל פירש מליקן אף על פי שעדיין הוא בתוך שנתו כבר הוקשה עורו ואם עבר שנתו נמי אף על פי שיונק לא דמתני צעין: וקאמר

פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע צפירקין (לקמן דף קד). צמתני' דקמני היו עליו שני חלאי זיתים מטמאין צמשה שהרי נשא כוית נבלה ואין מטמא צמגע דאין נוגע וחזר ונוגע ור"ע אומר לא צמגע ולא צמשה אלא לר' ישמעאל לא מבטל עור ולר"ע מבטל: ה"ג אי

אליבא דמאן אי אליבא דר' ישמעאל האמר לא מבטל עור ואי אליבא דר"ע פשיטא האמר מבטל עור לעולם אליבא דרבי ישמעאל וכי אמר רבי ישמעאל לא מבטל עור ה"מ שפלטתו חיה אבל פלטתו סבין בטל ת"ש ר' יהודה אומר האלל המכונס אם יש כוית במקום אחד חייבין עליו ואמר רב הונא והוא שכנסו אי אמרת בשלמא פלטתו סבין לרבי ישמעאל נמי לא בטל רב הונא דאמר במאן אלא לעולם פלטתו סבין לר' ישמעאל לא בטל ורב הונא דאמר כר"ע פשיטא מהו דתימא כי קאמר ר"ע ה"מ פלטתו סבין אבל פלטתו חיה לא בטל קמ"ל מעמא דר"ע מפני שהעור מבטלן ל"ש פלט חיה ול"ש פלט סבין כדקתני סיפא מפני מה ר"ע ממהר בעור מפני שהעור מבטלן: מתני' אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור חזיר של ישוב ס' ר' יהודה אומר אף עור חזיר הבר ועור חטרת של גמל הרבה ועור הראש של עגל הרך ועור הפרסות ועור בית הבושת ועור השליל ועור של תחת האליה ועור האנקה והכח והלטאה והחומט ס' ר' יהודה אומר הלטאה כחולדה וכו' וכולן שעבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין חוץ מעור האדם ס' ר' יוחנן בן גורי אומר שמונה שרצים יש להן עורות: גמ' אמר עולא דבר תורה עור אדם טהור ומה טעם אמרו טמא גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין ואיכא דמתני לה אסיפא וכולן שעבדן או שהילך

בהן כדי עבודה טהורין חוץ מעור אדם אמר עולא דבר תורה עור אדם שעבדו טהור ומה טעם אמרו טמא גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין מאן דמתני לה ארישא כ"ש אסיפא ומאן דמתני אסיפא אבל ארישא טומאה דאורייתא: ועור חזיר [וכו'] במאי קמיפלגי מר סבר האי אשון והאי רכין ומר סבר האי נמי רכין: עור חטרת של גמל הרבה: וכמה גמל הרבה אמר עולא א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה בעי ר' ירמיה הגיע זמנה לטעון ולא טענה מהו בעי אביו לא הגיע זמנה לטעון וטענה מהו יתיב ר"ל וקמיבעיא ליה כמה גמל הרבה א"ל רבי יקבלי יתיב רבי זירא וקמיבעיא ליה כמה גמל הרבה א"ל רבין בר חיננא הכי אמר עולא א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה הוה קתני לה א"ל חדא הויא לך א אמרת י"תא חזי מה בין תקיפי ארעא דישיראל לחסידי דבבל: ועור הראש וכו': וכמה עגל הרך עולא אמר בן שנתו ר' יוחנן אמר כל זמן שיונק איבעיא להו היכי קאמר עולא בן שנתו והוא שיונק ואמר

ואמר עור של חתם האליה. עור הזנב מתחת מקום שאין שער מפני שהוא רך: האנקס. הריוצ"ן: הלגטא. ליחיד"א: חומט. לימנ"א שחלת צרייתו כעדשה לא וצדוק צמק שלה שגול והולך עמה תחלתו כעדשה ממש הוא בשוליו: הלגטא כחולדה. עורה חלוק מצשרה: וזון. שעינדן. כל אלו שאמרו שהן מטמאין כצמר אס עינדן נעשה עור וצטלו מתורת צמר וטהורין: או שחלן דלאן. שטחן לדרוס עליהן כרגלים שהוא קת עינדן: יש לן עורו. ואין מטמאין כצמר: דבר סורה עור האדם טהור. דלאן צמר הוא ולא היו צבלל מת: שטיחין. למטה ולקדמיה לישב עליהן שטוחין עור על גבי מטה במקום חצלים: מאן דמתני לה. לדעולא: ארישא. דאפילו כי לא עינדו נמי לא מטמא אלא מדרבנן כל שכן אסיפא דהא דקמני חוץ מעור האדם דאף על גב דעינדו טמא מדרבנן הוא ומשום דעולא: ומאן דמתני לה. גזירה דעולא אסיפא: אצל ארישא. כשלא עינדו צבירה ליה דטומאתו מן התורה: אשון. קשה: שלא טענה. משוי: טיז לקבלי. שאמרת לי דבר טעם וישר כחך: הוה קתני לה. חזר ושנה פעם שניה כצבור שלא טעמה: חדא הויא לך אמרת. דבר חידוש אחד היה צריך שאין צדידיו הרי אמרתם ולמה תחזור ותשנו פעם שניה להראות חמתך: ר"ל מתקיפי דארעא דישיראל הוה כדלמרינן בפרק קמא דיומא (דף ט): מאן דמשתעי ריש לקיש צהדיה יהצי ליה עיסקא בלא סהדי והכא ח"ל טיז לקבלי ורבי זירא דמצבל סלק להכא כדלמרינן צהשוכר את הפועלים (נ"מ דף ק). רבי זירא אוחיז ארבעין תענית דנשתכח מיניה תלמודא דצבלאי ומחסידי צבלל הוה כדלמרינן צהשוכר את הפועלים (שם) רבי זירא אוחיז דיק נפשיה ושגר תנורא וסליק בגוה חזי מאי אכספיה ליהוה מדרבנן: והוא שיונק. אצל פירש מליקן אף על פי שעדיין הוא בתוך שנתו כבר הוקשה עורו ואם עבר שנתו נמי אף על פי שיונק לא דמתני צעין: וקאמר

פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע צפירקין (לקמן דף קד). צמתני' דקמני היו עליו שני חלאי זיתים מטמאין צמשה שהרי נשא כוית נבלה ואין מטמא צמגע דאין נוגע וחזר ונוגע ור"ע אומר לא צמגע ולא צמשה אלא לר' ישמעאל לא מבטל עור ולר"ע מבטל: ה"ג אי אליבא דר"ע פשיטא. דהא מתניתין היא: לעולם אליבא דרבי ישמעאל ואשמעינן רב הונא דכי אמר רבי ישמעאל לא מבטל עור הני מיילי בפלטתו חיה שנעשה שלא מדעת אצל פלטתו סבין מדעת ציטלו: ואמר רב הונא והוא שכנסו. אחר הפשט דגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא אצל לא כנסו לא. מדמוקים לה בשכנסו מכלל דבשפלטתו סבין צשינס ושלשה מקומות קאמר וקתני חייבין עליו אלא לא בטליהו איהו צמחכין צטלי אצל עור לא מבטל דאי צטלינהו עור מו לא הדרי למיהוי נבלה: אי אמרת בשלמא פלטתו סבין לרבי ישמעאל נמי לא מבטל עור: רב הונא. דלוקמה לרבי יהודה צההיה זית מתחלה לחלפין ואפ"ה לא צטלינהו עור מעיקרא הוא דאמר כרבי ישמעאל דלוקמיה לרבי יהודה אליבא דרבי ישמעאל ורבנן כר"ע: אלא אי אמרת פלטתו סבין. רבי ישמעאל מודי דמבטל עור: רב הונא. דלוקמה לרבי יהודה צההיה זית זה מתחלה לחלפין ואפ"ה לר' יהודה לא בטלי: דאמר כמאן. צלמא אי לא דרב הונא דאמר והוא שכנסו הוה מוקמינן לר' יהודה צשפלטתו מתלה סביבד ומש"ה לא צטלי דכי פליגי רבי ישמעאל ור"ע צשתי חלאי זיתים פליגי אצל צכית שלם מודו דמתני ריש פלוגתיהו עור שיש עליו כוית צמר כו' ורבנן סבין כי מודו רבי ישמעאל ור"ע צכזית שלם הני מיילי בפלטתו חיה אצל פלטתו סבין אפילו כוית בטל אצל השחא דלוקמה רב הונא צשני חלאי זיתים דאמר כמאן: הכי גרסינן אלא לעולם פלטתו סבין לרבי ישמעאל נמי לא בטל ורב הונא דאמר אליבא דר"ע. כלומר הא דאמר רב הונא לעיל העור מבטלו אליבא דר"ע אמרה והיה דר' יהודה אליבא דר' ישמעאל: קמ"ל רב הונא דלפי' פלטתו חיהא מפני שער מבטלו משמע טעמא בעור תליא ואף על גב דלא צטלינהו איהו: מתני' אלו שעורותיהן. מטמאין כצמר: ועור חזיר של ישוב. מפני שהוא רך וכולין אותו: חטרס. חלדוב"א שיש לו לגמל: גמל הרבה. מפרש צממא עד כמה נקראת רכה: עגל הרך. נמי מפרש צממא עד כמה: ועור הפרסות. כעין שחמתין הרגלים וכל אותו העור כך הוא: צום הכושם. צית הרחם של נקבה: ועור ליחיד"א: חומט. לימנ"א שחלת צרייתו כעדשה ממש הוא בשוליו: הלגטא כחולדה. עורה חלוק מצשרה: וזון. שעינדן. כל אלו שאמרו שהן מטמאין כצמר אס עינדן נעשה עור וצטלו מתורת צמר וטהורין: או שחלן דלאן. שטחן לדרוס עליהן כרגלים שהוא קת עינדן: יש לן עורו. ואין מטמאין כצמר: דבר סורה עור האדם טהור. דלאן צמר הוא ולא היו צבלל מת: שטיחין. למטה ולקדמיה לישב עליהן שטוחין עור על גבי מטה במקום חצלים: מאן דמתני לה. לדעולא: ארישא. דאפילו כי לא עינדו נמי לא מטמא אלא מדרבנן כל שכן אסיפא דהא דקמני חוץ מעור האדם דאף על גב דעינדו טמא מדרבנן הוא ומשום דעולא: ומאן דמתני לה. גזירה דעולא אסיפא: אצל ארישא. כשלא עינדו צבירה ליה דטומאתו מן התורה: אשון. קשה: שלא טענה. משוי: טיז לקבלי. שאמרת לי דבר טעם וישר כחך: הוה קתני לה. חזר ושנה פעם שניה כצבור שלא טעמה: חדא הויא לך אמרת. דבר חידוש אחד היה צריך שאין צדידיו הרי אמרתם ולמה תחזור ותשנו פעם שניה להראות חמתך: ר"ל מתקיפי דארעא דישיראל הוה כדלמרינן בפרק קמא דיומא (דף ט): מאן דמשתעי ריש לקיש צהדיה יהצי ליה עיסקא בלא סהדי והכא ח"ל טיז לקבלי ורבי זירא דמצבל סלק להכא כדלמרינן צהשוכר את הפועלים (נ"מ דף ק). רבי זירא אוחיז ארבעין תענית דנשתכח מיניה תלמודא דצבלאי ומחסידי צבלל הוה כדלמרינן צהשוכר את הפועלים (שם) רבי זירא אוחיז דיק נפשיה ושגר תנורא וסליק בגוה חזי מאי אכספיה ליהוה מדרבנן: והוא שיונק. אצל פירש מליקן אף על פי שעדיין הוא בתוך שנתו כבר הוקשה עורו ואם עבר שנתו נמי אף על פי שיונק לא דמתני צעין: וקאמר

א) לעיל נה: ז) ונחמיה חתם. נדה נה. ג) ונחמיה חתם ר' יוסין. ג) ונחמיה חתם גמל דבשת גמלים חתמו חטרייא דמגולא. עירין. ד) ונחמיה חתם. ס) פסחים מו. נדה נה. ו) שבת קה. ו) נדה נה. ח) ונחמיה חתם. ט) עין מהר"ם שהאריך על דבור זה. י) ונחמיה חתם דהעור מבטלן ומו לא מהני לכו כנסו והשאר נמחק. מהר"ם וע"ש. ט) ונחמיה חתם. טא) ד"ה ונטרפה כתבו דעור המת חומר ע"ש וע"י חתם. נדה נה. ד"ה שחא ומוס' צ"ק י. ד"ה שחא ומוס' ערכין ד. ד"ה נפשות ומוס' פנהדרין מ. ד"ה משמאין.

הגהות חב"ח

א) חתם. ד"ה אי אמרת וכו' דר' ישמעאל נמי איכא לזימור דבכנסו איירי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) בעין משפט סי' מ"ג לבקור. כי ופ"ד מהל' אבות הנומל' הל' ח:

מוסף רש"י

אלו שעורותיהן כבשרן. לטמא טומאת נבלות (ובחיים כח). דעור הפרסות. מן הארבעה ולמטה (ובחיים כח). לעיר (נה). וכולן. כל אלו שמו חכמים שעורותיהן מטמאין כצמר מפני שהוא רך והרבה לטמא (פסחים מו). שהילך בהן כדי עבודה. דרך עורות לטעון לפני דריסת רגל אדם וזהו חילת עיבודן (שם) כדרך שגנילן לת עור לפני דורסן (נדה נה). ע"ש. טהורין. שטלן מתורת צמר (שם). שמונה שרצים יש להן עורות. ופליגי אדרבנן דאמרי האנקה והכח והלטאה והחומט עורותיהן מטמאין כצמר כשנן. חלמא הני כעדשה כשנן. חלמא הני ארבעה לית להו עור (שבת קד). כל זמן שיונק. ועור ראשו כך מוליך אותו ונאכל עמו (פסחים טז).